

1974 – 2014 Veertig jaar ontwikkelen en verbinden

Welkom Majesteit, onze eregast bij deze feestelijke bijeenkomst. Wij zijn zeer vereerd dat u hier vanmorgen aanwezig bent. Welkom Mevrouw Elvira Sweet, gedeputeerde, aanwezig namens de commissaris van de koning in Noord-Holland en mevrouw Kajsja Ollengren, loco-burgemeester van de gemeente Amsterdam. Welkom wethouders Jack van der Hoek uit Haarlem en Froukje de Jonge uit Almere en u allen, onze andere gasten.

In het bijzonder wil ik nog welkom heten mevrouw Hedy d'Ancona, in het verleden als staatssecretaris en minister sterk betrokken bij emancipatie en bij bestrijding van geweld tegen vrouwen en meisjes. En nog steeds volgt u ons, met een kritische blik en openstaand voor nieuwe ontwikkelingen en mogelijkheden. Voor ons bent u een springlevend rolmodel.

Veertig jaar geleden werd in Amsterdam het eerste Blijf van m'n Lijf huis in Nederland geopend. Vandaag vieren we dat, maar we staan ook stil bij wat we hebben bereikt en we kijken vooruit.

Daarom eerst maar een vraag: 'wie zijn wij eigenlijk; waaruit bestaat ons werk?' En dan moet ik iemand citeren: Judith Herman, Amerikaans psychiater, specialist in behandeling van posttraumatische stress. Haar boek 'Trauma en Herstel', gepubliceerd in 1993, opent ze met deze woorden: "De meest algemene reactie op wreedheden is om ze uit het bewustzijn te bannen."

Dit is precies wat wij in ons werk dagelijks tegenkomen: ernstig geweld, wreedheid, terreur achter de voordeur, terreur in relaties. In gezinnen waar geweld gewoon is geworden. De dreiging is dagelijks voelbaar, maar je praat er niet meer over. Je kan het niet meer. Je bent te moe. Je isolement neemt toe en je ontwikkeling stagneert. En dan zijn er je kinderen, waarmee het ook niet zo goed gaat. Ze zijn te stil.

We weten dat wie als kind geweld voorgeleefd krijgt, een grote kans loopt op een hernieuwde confrontatie ermee – als slachtoffer of als pleger. We ontmoeten families waar geweld al generaties lang schade aanricht. Geweld dat verborgen blijft, blijft woekeren. Onze organisatie wijdt zich aan het stoppen van geweld in gezinnen, het doorbreken van onbewuste patronen, het bieden van een uitweg, van alternatieven, van mogelijkheden tot herstel. En niet alleen ten bate van de individuele slachtoffers.

De maatschappelijke gevolgen van huiselijk geweld zijn groot, de economische kosten enorm, ook in Nederland.

Van huis uit ben ik sociaal pedagoog, opgeleid aan de Vrije Universiteit, hier in Amsterdam. In mijn geheugen gegrift staat het allereerste college pedagogiek. De hoogleraar, Johan van Hulst, schreef op het bord: wat is het doel van de opvoeding? Na een tijdje schreef hij eronder: gewetensvorming. En daarna legde hij het uit: 'gewetensvorming leidt tot impulsbeheersing; impulsbeheersing draagt bij aan de inzet van niet-agressieve omgangsvormen in de samenleving.' Wanneer kinderen opgroeien met dreiging en geweld komen gewetensvorming en impulsbeheersing onherroepelijk in gevaar. De gevolgen van geweld thuis blijven dan niet binnenskamers.

In veertig jaar vrouwenopvang hebben we gelukkig veel vrouwen, mannen en kinderen kunnen helpen: met het doorbreken van het zwijgen, met het vinden van wegen naar herstel, met het maken van een nieuwe start. Wij hebben kennis uit verschillende vakgebieden samengebracht in een integraal pakket. De hulp wordt uitgevoerd door onze sociaal pedagogische medewerkers en maatschappelijk werkers, toegerust met deze specifieke kennis.

Er is moed voor nodig om angst en schaamte te overwinnen en hulp te zoeken. Erover praten is een eerste stap. Veertig van onze cliënten zijn hier aanwezig. Jullie representeren vanmorgen veertig jaar opvang en hulp. Ik wil jullie danken voor je openheid en bereidheid om hier zichtbaar aanwezig te zijn. Voor jullie foto's en verhalen in de hal, en ook voor jullie vertrouwen in onze hulp en steun. Wij blijven met jullie, onze cliënten, in gesprek over wat jullie vinden dat nodig is om geweld te stoppen en hoop voor de toekomst te versterken. Ik heb groot respect voor jullie.

Onze expertise is veertig jaar lang gegroeid. Wij ontwikkelden ons van een actiegroep die een vluchthuis voor vrouwen op poten zette, tot een professionele organisatie, die directe hulp op maat biedt. Later vanochtend laten wij u dit zien in de twee films die Atria liet maken. Het belang van vrijheid voor het individu klinkt daarin door. Eigen keuzes maken in vrijheid is van levensbelang.

Het motto op de eerste affiches van Blijf van m'n Lijf 'Je kunt weg als je wilt' ziet u achter mij op een pagina in de Canon Vrouwenopvang Nederland. Die lanceren we vandaag. Ik ben er trots op dat onze geschiedenis in deze Canon, waarover u straks meer hoort, is vastgelegd en verbonden met de bredere geschiedenis van onze sector, in al zijn kleur en diversiteit. De pagina die u ziet is gewijd aan de oprichting van het eerste vluchthuis in 1974.

Nog steeds vinden we belangrijk dat je kunt loskomen uit scheve machtsverhoudingen en machtsmisbruik. Dat iedereen daarvoor kracht in zichzelf kan aanboren. Wat destijds vrouwenmishandeling werd genoemd, veranderde van 'pech' die je kon treffen en moest ondergaan, naar 'onrecht' dat je kunt bestrijden. Recht als individu op lichamelijke integriteit, ook binnen het huwelijk.

We zijn betrokken gebleven bij belangenbehartiging en versterking van de positie van vrouwen. We besteden aandacht aan weerbaarheid. Onze benadering is krachtgericht. Gericht op het vergroten van ieders mogelijkheden om zelf richting te kiezen en verantwoordelijkheid te dragen. Economisch zelfstandig te worden. Wij gaan ook nog steeds direct aan de slag en benutten crisis als kans. Onze werkwijze is praktisch en doelgericht.

Blijf Groep zet zich hier dagelijks voor in. In de hulpverlening aan vrouwen, mannen, kinderen, jong en oud, maar ook in onze andere maatschappelijke activiteiten gericht op voorlichting, training, lobby, campagnes en kennisverspreiding. Wij weten ons gelukkig gesteund door onze overheden en politiek verantwoordelijken.

Wij weten dat geweld thuis kinderen direct raakt. Daarom richten wij onze aandacht op de sociaal-emotionele veiligheid van kinderen. We maken veiligheidsplannen. We helpen kinderen om hun emoties te benoemen en er anders mee om te gaan. Onze schildpad Toontje laat kinderen als ze kwaad worden hiermee oefenen: 'even balen, schouders ophalen'.

Wanneer partnergeweld stopt komt er ruimte voor positieve ontwikkeling van ouderschap en voor herstel van de kinderen. Wij zien hun veerkracht. Wij helpen kinderen door ervoor te zorgen dat ouders hun rol als opvoeder weer op zich kunnen nemen.

Ernstige dreiging en terreur laten sporen na. De doelstelling 'Een veilige plek, een verantwoord vluchthuis dat ordelijk, schoon tijdelijk onderdak biedt', was na twintig jaar bereikt. Wij weten nu dat voor herstel méér nodig is. Veiligheid omvat méér dan fysieke afscherming tegen geweld. Er is accommodatie nodig die rust en herstel faciliteert. Wij zorgen voor ontspanning en praktische steun.

Dit alles zouden wij nooit kunnen bereiken zonder brede maatschappelijke steun. Van vrijwilligers op alle locaties, bedrijven die maatschappelijke verantwoordelijkheid invulling geven, architecten en woningcorporaties met wie we samen kunnen ontwikkelen. Fondsen die nieuwe ontwikkelingen mogelijk maken. NL doet, serviceclubs, kerken en particuliere donateurs. Het is onmogelijk iedereen bij naam te noemen, ik hoop dat u mij dat niet kwalijk neemt.

Ik wil een uitzondering maken voor enkele langdurige relaties. De Amerikaanse Vrouwen Vereniging in Amsterdam en het Amerikaanse consulaat. Wij zijn heel blij met de steun door de jaren heen. Enkele weken geleden eindigde jullie team in de top vijf van alle teams die sponsorgeld bijeenbrachten in de Dam tot Damloop. Jullie liepen voor het nieuwe Oranje Huis dat in Amsterdam bij het Hallenterrein wordt gebouwd.

Ook wil ik de samenwerking met het internationale bedrijf L'Oréal noemen. Het is fantastisch te zien hoe jullie beautyconcept bijdraagt aan herstel van eigenwaarde en zelfvertrouwen bij de cliënten in de opvang.

In de laatste vijftien jaar maakten wij de omslag van 'geheim' naar 'veilig'. Van 'het bieden van opvang' naar 'hulp bij stoppen van geweld'. Wij beseften dat de vrouwen die naar de Blijf huizen vluchtten, wilden dat het geweld stopte, ze wilden niet altijd hun relatie eindigen.

Wij veranderden onze werkwijze. Partners bleken in een aantal gevallen gemotiveerd om hun gedrag te bespreken en te veranderen. Zo kwamen we tot een nieuw concept. Ieders rol en verantwoordelijkheid wordt expliciet besproken. Dat werd een verandering van paradigma. Wij ontwikkelden het Oranje Huis, een open setting, waar familieleden en vrienden welkom zijn en gezinsplannen worden gemaakt.

Wie zijn onze cliënten? Geweld in relaties komt in alle kringen voor. Wij bieden hulp op maat. De opvangvoorzieningen bieden steun voor mensen die niet over de hulpbronnen beschikken om zich op eigen gelegenheid te bevrijden uit het patroon van geweld. In de opvang organiseren wij hulp op alle levensgebieden, wij maken verbinding met specialistische zorg. Afgelopen jaar kwamen de vrouwen in onze opvang uit 61 geboortelanden. Wij voelen ons daarom ook verbonden met de hele wereld. In verreweg de meeste gevallen lukt het hulp te bieden zonder de combinatie met verblijf.

Blijf Groep sprak in 2013 met 15.000 volwassenen over stoppen van geweld. 8.000 van hen zijn cliënten geworden die hulptrajecten hebben doorlopen. De overige gesprekken werden gevoerd met (ex) partners, ouders of familieleden. In de crisisopvang verbleven 300 vrouwen met evenveel kinderen, in vervolgoopvang 150 vrouwen met evenveel kinderen. Negen mannen verbleven in de mannenopvang. Vorig jaar werd 70% van de opvangcapaciteit ingezet voor gezinnen uit ons eigen werkgebied, Noord-Holland en Flevoland, en 30% voor cliënten elders uit het land.

Blijf Groep werkt samen in een landelijk dekkend netwerk van vrouwenopvangvoorzieningen. Dit netwerk vervult een onmisbare rol. Op een uniforme manier screenen wij de risico's voor de veiligheid van iedere hulpvrager. We werken daarin samen met de politie, onze kernpartner. Het netwerk zorgt ervoor dat je elders in het land terecht kunt als dat vanwege veiligheid nodig is. Ruim 3000 vrouwen worden ieder jaar buiten de eigen regio ondergebracht.

Er is een systeem van noodbedden. We zorgen voor een aantal safehouses ten behoeve van mensen die in acute levensbedreigende omstandigheden verkeren. We hebben 40 plaatsen ter beschikking voor mannen die bedreiging ondervinden. Ook zijn er specialistische voorzieningen ten behoeve van slachtoffers van loverboys en van mensenhandel. Binnen het netwerk wisselen we kennis uit, we leren van elkaar. Vanuit het netwerk onderhouden wij contacten met onze collega's in het buitenland.

Een gelegenheid als deze kan niet voorbijgaan zonder het uitspreken van zorg.

Onze eerste zorg betreft het landelijk netwerk. Zoals dat er nu naar uitziet kan dat onder druk komen te staan. Een landelijke infrastructuur in stand houden binnen een decentraal stelsel is een lastige opgave. Het netwerk blijft niet overeind als er middelen aan onttrokken worden ten behoeve van lokale oplossingen.

Een tweede zorg betreft de toegankelijkheid van hulp. Blijf van m'n Lijf is in de afgelopen veertig jaar een sterk merk geworden. Een merk dat zijn kracht ontleent aan laagdrempeligheid en onafhankelijkheid. Wij zijn geen overheid.

Veertig jaar lang hebben slachtoffers van geweld directe toegang gehad tot hulp. Veertig jaar lang hebben slachtoffers van geweld de mogelijkheid gehad zelf de regie over hun leven te behouden en te versterken.

Directe toegang tot hulp gaat verdwijnen. Lokale overheden gaan bepalen óf je hulp krijgt en wát je voor hulp krijgt. Tegelijkertijd verschuift de focus naar de veiligheid van kinderen mét de daaraan verbonden interventiemogelijkheden.

Wij vragen ons af wat dit gaat betekenen voor de bereidheid van vrouwen om hulp te zoeken.

Majesteit, dames en heren,

Huiselijk geweld is iets waar mensen zich voor schamen. Je treedt er niet gemakkelijk mee naar buiten. Blijf Groep vindt een laagdrempelige toegang tot hulp bij huiselijk geweld essentieel.

Onze sector, laat ik maar zeggen de Blijf van m'n Lijf huizen, wij gunnen iedereen in Nederland een leven zonder geweld en een vredelievende samenleving. Daar zetten wij ons voor in.

Dank u wel.

Amsterdam, 14 oktober 2014, Aleid van den Brink